

POSTANOWIENIE

Dnia 1 lipca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Barbara Skoczowska

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.

po rozpoznaniu w dniu 1 lipca 2022 r.

sprawy **F. S.**

wobec której, na podstawie art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 31 § 1 k.k.,
umorzono postępowanie karne i orzeczono środek zabezpieczający w postaci
pobytu w zakładzie psychiatrycznym,

z powodu kasacji wniesionej przez obrońcę,

od postanowienia Sądu Okręgowego w G.,

z dnia 6 października 2021 r., sygn. akt V Kz [...],

utrzymującego w mocy postanowienie Sądu Rejonowego w S.,

z dnia 9 sierpnia 2021 r., sygn. akt II K [...]

postanowił

1. oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną;

**2. zwolnić F. S. od zapłaty na rzecz Skarbu Państwa kosztów
sądowych postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w S. postanowieniem z dnia 9 sierpnia 2021 r., sygn. akt II K (...), umorzył na podstawie art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 31 § 1 k.k. postępowanie karne wobec F. S. podejrzanej o popełnienie trzech czynów z art. 190 § 1 k.k. i in. uznając, że czynów tych dopuściła się mając całkowicie zniesioną zdolność do rozpoznania znaczenia czynów i pokierowania swoim postępowaniem w rozumieniu art. 31 § 1 k.k.. Sąd orzekł również wobec podejrzanej F. S., na

mocy art. 93a § 1 pkt 4 k.k., art. 93b § 1 k.k., art. 93c pkt 1 k.k. i art. 93g § 1 k.k., środek zabezpieczający w postaci pobytu w zakładzie psychiatrycznym.

Zażalenie od powyższego postanowienia wniósł obrońca podejrzanej, zaskarżając je w części dotyczącej orzeczenia o zastosowaniu środka zabezpieczającego, zarzucając:

1. błąd w ustaleniach faktycznych przyjęty za jego podstawę, który miał wpływ na treść postanowienia;
 2. naruszenie art. 93a k.k. w zw. z art. 93b § 1 k.k.;
 3. naruszenie art. 7 k.p.k. w zw. z art. 170 k.p.k.;
 4. obrazę przepisów prawa procesowego, która mogła mieć wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 366 k.p.k.,
- oraz wnosząc o zmianę zaskarżonego postanowienia w zakresie rodzaju zastosowanego środka zabezpieczającego poprzez orzeczenie obowiązku podjęcia przez podejrzaną leczenia ambulatoryjnego w warunkach wolnościowych.

Sąd Okręgowy w G. postanowieniem z dnia 6 października 2021 r., sygn. akt V Kz (...), zaskarżone postanowienie Sądu I instancji utrzymał w mocy.

Kasację od postanowienia Sądu odwoławczego wniosła obrońca podejrzanej F. S. , zaskarżając je w całości, zarzucając:

1. rażące naruszenie prawa procesowego, które miało istotny wpływ na treść orzeczenia, a to:

a. art. 439 § 1 pkt 11 k.p.k. w zw. z art. 437 § 1 i 2 k.p.k., na skutek nieuchylenia zaskarżonego postanowienia Sądu I instancji w całości przez Sąd Okręgowy w G. i nieprzekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w S., podczas gdy sąd I instancji rozpoznał sprawę F. S. na posiedzeniu 9 sierpnia 2021 r. pod jej nieobecność, podczas gdy w świetle treści art. 354 pkt 2 k.p.k., okoliczności sprawy oraz faktycznej treści uzupełniającej opinii biegłych, obecność F. S. na tym posiedzeniu była obowiązkowa, a zatem postępowanie sądu I instancji stanowiło uchybienie wymienione w art. 439 § 1 pkt 11 k.p.k., którego nie dostrzegł Sąd Okręgowy w G., mimo że winien był w takiej sytuacji z urzędu (tj. niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych w zażaleniu zarzutów) uchylić zaskarżone postanowienie w całości i przekazać sprawę Sądowi Rejonowemu w S. do ponownego rozpoznania;

b. art. 437 § 1 i 2 k.p.k. w zw. z art. 354 pkt 2 k.p.k., na skutek nieuchylenia zaskarżonego postanowienia sądu I instancji w całości przez Sąd Okręgowy w G. i nieprzekazania sprawy Sądowi Rejonowemu w S. do ponownego rozpoznania, pomimo że sąd I instancji niezasadnie skierował sprawę F. S. w trybie art. 354 pkt 2 k.p.k. na posiedzenie, a nie na rozprawę, uznając tym samym, że zgromadzony w sprawie na etapie postępowania przygotowawczego materiał dowodowy nie nasuwa żadnych wątpliwości co do sprawstwa oraz braku poczytalności podejrzanej, a mając na uwadze rozbieżności treściowe w depozycjach poszczególnych świadków sprawę (co sam zauważył Sąd Okręgowy w G.) należało skierować na rozprawę i zetknąć się bezpośrednio z osobowymi źródłami dowodowymi oraz dokonać - stosownie do wytycznych opisanych w art. 7 k.p.k. - oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, czego zaniechał sąd I instancji, a co stanowiło uchybienie, którego następstwem winno być uchylenie zaskarżonego postanowienia Sądu I instancji przez Sąd Okręgowy w G. i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w S. do ponownego rozpoznania, gdyż w sprawie konieczne jest przeprowadzenie przewodu sądowego w całości;

2. rażąco naruszenie prawa materialnego, które miało wpływ na treść orzeczenia, a to art. 93g § 1 k.k. w zw. z art. 115 § 2 k.k., na skutek uznania, że czyny przypisane F. S. cechują się znacznym stopniem społecznej szkodliwości, podczas gdy ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynika, że czyny jej przypisane cechują się średnim, tj. standardowym dla tego typu zachowań, stopniem społecznej szkodliwości, co uniemożliwia orzeczenie najbardziej dolegliwego, izolacyjnego środka zabezpieczającego.

Obrońca w kasacji wniosła o uchylenie w całości zaskarżonego postanowienia sądu II instancji oraz poprzedzającego go postanowienia sądu I instancji i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w S. do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na kasację Prokurator Rejonowy w S. wniósł o nieuwzględnienie kasacji ze względu na jej oczywistą bezzasadność.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja skarżącej podlegała oddaleniu w trybie opisanym w art. 535 § 3 k.p.k. ze względu na jej oczywistą bezzasadność.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że w sprawie nie zaktualizowała się bezwzględna przyczyna odwoławcza z art. 439 § 1 pkt 11 k.p.k. Wbrew twierdzeniom skarżącej, nieobecność podejrzanego na posiedzeniu w dniu 9 sierpnia 2021 r. nie była bowiem obowiązkowa.

Artykuł 354 k.p.k. przewiduje sytuację, w której podejrzany nie bierze udziału w posiedzeniu – pod warunkiem, że z opinii biegłych wynika, że byłoby to niewskazane, a jednocześnie sąd nie uzna udziału podejrzanego za konieczny. Kluczowe zatem jest odpowiednie ustalenie biegłych, zaprezentowane w opinii – nawet *implicite* – odnoszące się do stanu zdrowia podejrzanego. Zarówno w orzecnictwie, jak i w literaturze podkreśla się, że okolicznością uzasadniającą odstępianie od zasady obecności podejrzanego na posiedzeniu jest brak rzeczowego kontaktu z podejrzanym, nieodpowiadanie na pytania, ale również zagrożenie dla innych osób związane z kontaktem z podejrzanym (zob. np. postanowienie SN z dnia 4 stycznia 2006 r., sygn. akt V KK 372/05; P. Rogoziński, w: S. Steinborn (red.), Kodeks postępowania karnego. Komentarz do wybranych przepisów, LEX/el. 2016, teza 12 do art. 354).

Jednocześnie wypada przychylić się do stanowiska, zgodnie z którym sąd może uznać udział podejrzanego w posiedzeniu za konieczny, kierując się swobodnym, ale nie dowolnym uznaniem, jednak tylko wyjątkowo należy to uczynić wbrew opinii biegłych (P. Rogoziński, dz. cyt., teza 13 do art. 354).

W przedmiotowej sprawie należy stwierdzić, że podczas posiedzenia w dniu 3 sierpnia 2021 r. podejrzana F. S. doprowadzona ze Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w S. notorycznie nie reagowała na pytania Sądu oraz nie stosowała się do poleceń, a sama obrońca podejrzanego oświadczyła, że „kontakt z podejrzaną jest utrudniony”. Właśnie ze względu na powyższe okoliczności Sąd I instancji postanowił dopuścić dowód z uzupełniającej opinii biegłych psychiatrów w przedmiocie dalszego udziału podejrzanego w posiedzeniu (k. 1055-1057 akt). W opinii biegli stwierdzili, że „próby nawiązania logicznego kontaktu, oceny, czy opiniowana ma zachowaną orientację co do aktualnej sytuacji prawnej – nie powiodły się”. W konkluzji opinii uznano zaś, że „w związku z niemożliwym do nawiązania logicznym i rzeczowym kontaktem werbalno-wzrokowym wynikającym z

jej choroby psychicznej opiniowana F. S. nie jest w opinii biegłych zdolna do uczestnictwa w toczącym się postępowaniu sądowym” (k. 1060-1061 akt).

Brak doprowadzenia podejrzanej na posiedzenie w dniu 9 sierpnia 2021 r. był zatem uzasadniony. Wbrew twierdzeniom skarżącej biegli w opinii wyrazili jednoznacznie negatywny wniosek co do obecności podejrzanej na posiedzeniu. W świetle przytoczonych okoliczności, w szczególności utrudnionego kontaktu z podejrzaną wynikającym z jej stanu zdrowia, Sąd I instancji prawidłowo decydując o niedoprowadzeniu podejrzanej na posiedzenie kierował się opinią biegłych, mieszcząc się w granicach swobodnej, a nie dowolnej oceny.

Za bezzasadny należało uznać również zarzut naruszenia art. 354 pkt 2 k.p.k. w zakresie, w jakim Sąd II instancji nie uchylił postanowienia Sądu I instancji ze względu na procedowanie na posiedzeniu, a nie na rozprawie. Prawdą jest, że co do zasady wnioski o umorzenie sprawy z powodu niepoczytalności sprawcy i o zastosowanie środków zabezpieczających kieruje się na rozprawę (art. 354 pkt 2 *in principio*). Niemniej jednak, jeśli w świetle materiałów postępowania przygotowawczego popełnienie czynu zabronionego przez podejrzanego i jego niepoczytalność w chwili czynu nie budzą wątpliwości, sprawa może być rozpoznana na posiedzeniu (art. 354 pkt 2 *in medio*).

Oznacza to, że warunkiem merytorycznym odstąpienia od zasady rozpoznania sprawy na rozprawie jest ustalenie, że w świetle materiałów postępowania przygotowawczego popełnienie czynu zabronionego przez podejrzanego i jego niepoczytalność w chwili czynu nie budzą wątpliwości. Chodzi o sytuację, gdy dowody obciążające zgromadzone w toku postępowania przygotowawczego nie pozostawiają wątpliwości co do sprawstwa i niepoczytalności podejrzanego. Nie jest wymagane przyznanie się do winy, chociaż stanowi istotną okoliczność, nie ma decydującego znaczenia i powinno być rozważone w kontekście całokształtu materiału dowodowego, jaki został zgromadzony w danej sprawie (zob. postanowienie SN z dnia 30 lipca 2019 r., sygn. akt II KK 146/19).

Sąd odwoławczy w niniejszej sprawie wyjaśnił, z jakiego powodu uzasadnione było w świetle art. 354 k.p.k. rozpoznanie sprawy na posiedzeniu. W szczególności w uzasadnieniu gruntownie wykazano, że nie występowały

wątpliwości co do sprawstwa podejrzanej w zakresie zarzucanych jej czynów. Świadczył o tym prawidłowo zgromadzony materiał dowodowy, tj. przede wszystkim zeznania świadków oraz dokumentacja medyczna. W świetle opinii biegłych także niepoczytalność podejrzanej została ustalona jednoznacznie (k. 839 akt). Jak już wskazano, brak przyznania się do winy przez podejrzaną nie stanowi *per se* przeszkody dla ustalenia sprawstwa, a wobec pozostałych zgromadzonych dowodów fakt dokonania zarzucanych czynów przez podejrzaną jest niewątpliwy.

Oczywiście bezzasadny okazał się również zarzut obrazy art. 93g k.k., kwestionujący znaczny stopień społecznej szkodliwości czynu podejrzanej. Trafnie spostrzegł Sąd odwoławczy, że czyn zabroniony z art. 190a § 1 k.k. zagrożony karą do 8 lat pozbawienia wolności należy uznać za szkodliwy w stopniu znacznym w ocenie ustawodawcy. Nie bez znaczenia jest również długi okres podejmowanego przez podejrzaną czynu (7 lat). Przede wszystkim jednak zasadnie Sąd II instancji przyjął, że przestępstwo z art. 157 § 2 k.k. ze względu na cenne dobro prawne, jakim jest zdrowie, a w szczególności okoliczności – uderzenie nożem w głowę zawiera w sobie poważny (znaczny) ładunek karygodności. W literaturze zauważa się zresztą, że społeczna szkodliwość czynów realizujących znamiona występków zagrożonych stosunkowo łagodnymi sankcjami może być w określonych okolicznościach znaczna (zob. J. Majewski, w: W. Wróbel (red.), A. Zoll (red.), Kodeks karny. Część ogólna. Tom I. Część II. Komentarz do art. 53-116, Warszawa 2016, teza 11 do art. 115). W związku z powyższym prawidłowo Sąd odwoławczy uznał, że orzeczenie środka izolacyjnego w tym przypadku spełniło warunek proporcjonalności.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 624 § 1 k.p.k., zwalniając podejrzaną F. S. od kosztów sądowych postępowania kasacyjnego.

Mając powyższe na uwadze, orzeczono jak we wstępie.